Incwm a gwariant pysgodfeydd (2017/18) – papur gwybodaeth

Grwpiau pysgodfeydd lleol / Grwpiau gweithredu pysgodfeydd lleol (Mehefin 2018)

Rob Evans (Cyfarwyddiaeth Tystiolaeth, Polisi a Thrwyddedu)

rob.evans@cyfoethnaturiolcymru.gov.uk

1.0 Diben

Diben y papur hwn yw:

- rhoi lefel uchel o wybodaeth i grwpiau pysgodfeydd lleol am ein halldro cyllidebol ar gyfer pysgodfeydd ar gyfer blwyddyn ariannol 2017/18

2.0 Cefndir

2.1 Mae gan Cyfoeth Naturiol Cymru ddyletswydd pysgodfeydd benodol o dan Adran 6 (6) o Ddeddf yr Amgylchedd 1995 i 'gynnal, gwella a datblygu' pysgodfeydd dŵr croyw a mudol yng Nghymru.

2.2 Mae canllawiau Llywodraeth Cymru ar sut rydym i fod i gyflawni'r dyletswyddau hyn fel a ganlyn:

- Dylid sicrhau cadwraeth a chynnal yr amrywiaeth o bysgod dŵr croyw a physgod mudol a gwarchod eu hamgylchedd dyfrol
- Dylid cynyddu'r cyfraniad y mae pysgodfeydd mudol a dŵr croyw yn ei wneud i'r economi, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig ynysig ac ardaloedd â lefelau isel o incwm
- Dylid cynyddu gwerth cymdeithasol pysgota fel gweithgaredd hamdden hygyrch ac iach

2.3 Mae ein rôl gyda physgodfeydd yn cynnwys amddiffyn stociau o bysgod a darparu gwasanaeth i enweirwyr y telir amdano gan incwm o drwyddedau gwialen. Mae'r pwerau i fodloni'r dyletswyddau hyn wedi'u cynnwys yn bennaf yn Neddf Pysgodfeydd Eogiaid a Dŵr Croyw 1975, Deddf Adnoddau Dŵr 1991, Rheoliadau Llyswennod (Cymru a Lloegr) 2009, a Rheoliadau Cadw a Chyflwyno Pysgod (Cymru) 2014.

2.4 Mae pwerau penodol o ran trwyddedu genweirio gyda gwialen a llinyn a rhwyd yn Adran 25 o’r Ddeddf Pysgodfeydd Eogiaid a Dŵr Croyw, gan gynnwys darpariaethau ar gyfer gweithredu system drwyddedu ar gyfer gwialennau a rhwydi a gosod ffioedd ar eu cyfer.

3.0 Egwyddorion ariannu pysgodfeydd

3.1 Mae'r llywodraeth yn trin incwm o drwyddedau gwialen fel 'treth wedi'i neilltuo', a rhaid ei wario ar y gweithgarwch yr enillwyd yr arian ohono.

3.2 Mae egwyddor gyffredinol, a ystyrir yn orfodol, na chaiff incwm a enillir trwy drwyddedau pysgod bras a brithyllod nad ydynt yn fudol ei ddefnyddio i ariannu gwaith ar bysgodfeydd eogiaid a brithyllod y môr ac i'r gwrthwyneb. Felly, telir am unrhyw ddiffyg mewn incwm i gefnogi'r gwariant cytunedig ar bysgodfeydd mudol gan gymorth grant Llywodraeth Cymru.

3.3 Ni ddylid defnyddio incwm o drwyddedau gwialen i asesu, adfer na lliniaru niwed amgylcheddol a achosir gan weithgareddau eraill.

4.0 Ariannu gweithgareddau pysgodfeydd

4.1 Yn ystod 2017/18, cawsom bron i £4 miliwn o gyllid ar gyfer gwaith pysgodfeydd yng Nghymru (Tabl 1), a oedd yn cynnwys £1.1 miliwn o werthu trwyddedau gwialen. Daeth y gweddill o gymorth grant Llywodraeth Cymru (£2.2 miliwn), ffioedd adnoddau dŵr (£0.3 miliwn, gan gynnwys costau lliniaru amgen), cyllid gan yr Undeb Ewropeaidd ar gyfer monitro (£0.15 miliwn), a rhai derbynebau amrywiol.

Tabl 1 Cyllideb incwm a gwariant pysgodfeydd

	Nifer y staff	Cost (£ miliwn)
Staff pysgodfeydd uniongyrchol	56	2.3
Staff anuniongyrchol	15	0.6
Cyfanswm y staff	71	2.9
Costau pysgodfeydd uniongyrchol heb gynnwys staff		0.6
Costau anuniongyrchol heb gynnwys staff		0.5
Cyfanswm costau heb gynnwys staff		1.1
Cyfanswm costau'r pysgodfeydd		**£4.0**

4.2 Caiff yr incwm ei wario'n bennaf ar orfodi deddfwriaeth pysgodfeydd, gwirio trwyddedau gwialen a rhwyd, gweithgareddau gwrth-botsio, ymchwilio i farwolaethau pysgod a achosir gan glefyd a llygredd, monitro, gwella cynefin, gwaith ymchwil, rhoi cyngor (o fewn Cyfoeth Naturiol Cymru ac yn allanol), a chysylltu ag amrywiaeth eang o randdeiliaid.

Ariennir rhai o'r gweithgareddau hyn gan yr incwm a enillir trwy drwyddedau gwialen ac eraill trwy'r cymorth grant, a chaiff rhai eu hariannu trwy gyfuniad o ffynonellau (er enghraifft, gallai swyddogion gorfodi wirio trwyddedau gwialen a ariennir gan yr incwm o drwyddedau gwialen a gweithgareddau gwrth-botsio hefyd a ariennir gan y cymorth grant).

4.3 Mae 56 aelod o staff amser llawn yn gwneud gwaith pysgodfeydd uniongyrchol yn Cyfoeth Naturiol Cymru ar hyn o bryd. Caiff 15 aelod ychwanegol o staff nad ydynt yn ymwneud â physgodfeydd eu hariannu o'r gyllideb pysgodfeydd i ddarparu cymorth neu wasanaethau 'galluogi', gan gynnwys gwasanaethau cyfreithiol, cyfathrebu, cyllid a thechnoleg gwybodaeth.

4.4 Mae costau staff uniongyrchol ac anuniongyrchol yn cynnwys y gost o redeg a chynnal a chadw adeiladau, cerbydau, offer cyfrifiadurol, a ffioedd cytundebau gwasanaeth blynyddol Asiantaeth yr Amgylchedd a CEFAS.

5.0 Gwerthiannau trwydded gwialen

5.1 Rheolir y gwasanaeth gwerthu a gweinyddu trwyddedau gwialen yng Nghymru ar ein rhan gan Asiantaeth yr Amgylchedd o dan gytundeb ffurfiol. Bydd Asiantaeth yr Amgylchedd yn trosglwyddo'r holl incwm a enillir trwy werthiannau yng Nghymru i Cyfoeth Naturiol Cymru (gyda'r ffioedd gweinyddu safonol wedi'u tynnu ymaith, a oedd yn oddeutu £85,000 yn ystod 2017/18).

5.2 Gwelwyd gostyngiad yn y trwyddedau a werthwyd yng Nghymru yn ystod y blynyddoedd diwethaf, o 57,000 o drwyddedau yn 2012 i 53,000 yn 2016, gostyngiad o 7% a £120,000 yn llai o incwm dros yr un cyfnod (gweler Tablau 1 a 2 isod).

5.3 Er mwyn helpu i ddadwneud y dirywiad hwn yn y trwyddedau a werthir, cyflwynwyd categorïau trwydded newydd yn ogystal â ffioedd newydd yn 2017, gan gynnwys trwydded iau am ddim, trwydded pysgod bras tair gwialen, a thrwydded 365 o ddiwrnodau (gweler Atodiad 1). Yn ogystal, cafodd y gofyniad i gofrestru am drwydded iau am ddim ei newid ym mis Ebrill 2018 o 12–16 i 13–16 (o ganlyniad i newidiadau i'r ddeddfwriaeth diogelu data).

5.4 Oherwydd y newidiadau yn strwythur trwyddedau gwialen yn ystod 2017, nid yw'n bosibl bellach gwneud cymariaethau uniongyrchol â blynyddoedd blaenorol. Rydym yn gweithio gydag Asiantaeth yr Amgylchedd ar fethodoleg a fydd yn caniatáu i ni ystyried gwerthiannau trwyddedau 365 o ddiwrnodau yn ogystal â gwerthiannau'r drwydded tair gwialen. Oherwydd y cynnydd mewn ffioedd a gyflwynwyd yn 2017, gwelwyd cynnydd o 9% yn yr incwm ar gyfer trwyddedau gwialen (£91,000) o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Daeth y rhan fwyaf o'r incwm ychwanegol (£80,000) o werthiannau trwyddedau pysgod bras a brithyllod.

Tabl 2 Nifer o drwyddedau a werthwyd yng Nghymru (2013–2017)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Brithyllod a physgod bras	50,079	49,759	48,883	49,080	47,734	42,500
Eogiaid a brithyllod y môr	6,795	6,317	5,749	5,660	5,514	5,400
Cyfanswm	56,874	56,076	54,632	54,740	53,248	47,900

Tabl 3 Incwm o werthu trwyddedau gwialen yng Nghymru (2013–2017*)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Brithyllod a physgod bras	£817,078	£792,075	£773,258	£780,443	£760,165	£840,250
Eogiaid a brithyllod y môr	£348,331	£324,487	£299,740	£292,383	£282,355	£293,568
Cyfanswm	£1,165,409	£1,116,562	£1,072,998	£1,072,826	£1,042,520	£1,133,818

5.3 Mae'r dirywiad yn nifer y trwyddedau iau a werthwyd yng Nghymru (-46% rhwng 2012 a 2016) wedi bod yn arbennig o bryderus (Tabl 4), ond, o ganlyniad i gyflwyno trwydded iau am ddim ym mis Ebrill 2017 (a oedd yn £5 o'r blaen i bobl ifanc rhwng 12 a 16 oed), gwelwyd 40% o gynnydd mewn niferoedd yn ystod 2017 (1,000 yn fwy o drwyddedau) o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol, ond mae'n parhau i fod yn is na chyfanswm 2012 (4,738).

Tabl 4 Trwyddedau iau a werthwyd yng Nghymru (2012–2017)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017 (am ddim)
Brithyllod a physgod bras	4,084	3,472	2,950	2,635	2,244	2,814
Eogiaid a brithyllod y môr	654	533	378	340	308	738
Cyfanswm	4,738	4,005	3,328	2,975	2,552	3,552

5.5 Gwnaeth y cynnydd yn yr incwm a enillwyd trwy drwyddedau gwialen yn 2017 ganiatáu i ni neilltuo £50,000 er mwyn cyflawni nifer o brosiectau gwella pysgodfeydd pysgod bras, brithyllod a llyswennod. Cyflawnwyd y prosiectau hyn gan swyddogion prosiect pysgodfeydd cynaliadwy rhanbarthol. Ar sail yr incwm a ragwelir ar gyfer 2018/19, rydym yn bwriadu dyrannu £50,000 pellach eleni ar gyfer gwaith prosiect tebyg. Mae siawns, fodd bynnag, y bydd y gwanwyn oer a Chwpan Pêl-droed y Byd eleni yn effeithio ar werthiannau. Bydd gennym ragolwg gwerthiannau mwy cywir yn fuan. Cysylltwch â'ch swyddog prosiect pysgodfeydd cynaliadwy i gael rhagor o wybodaeth am waith prosiect arfaethedig (gweler y manylion cyswllt yn Atodiad 2 isod).

6.0 Crynodeb

6.1 Mae'r cymorth grant a'r incwm o werthu trwyddedau gwialen wedi bod yn dirywio yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Mae ffioedd a chynhyrchion trwydded newydd a gyflwynwyd yn ystod 2017 wedi arwain at gynnydd yn yr incwm a dderbyniwyd gan Cyfoeth Naturiol Cymru, ac mae rhywfaint o hwn wedi'i ddefnyddio i gyflawni nifer o brosiectau gwella pysgodfeydd pysgod bras a brithyllod ledled Cymru. Rydym yn gobeithio parhau i wneud hyn mewn blynyddoedd i ddod.

6.2 Mae'r cynnydd yn nifer y trwyddedau iau yr holwyd amdanynt wedi bod yn gadarnhaol, ac rydym yn gobeithio adeiladu ar hyn yn y dyfodol trwy weithio gyda rhanddeiliaid. Rydym hefyd yn bwriadu cydweithio â rhanddeiliaid i adolygu ein rôl ni a rôl eraill yn y gwaith o farchnata pysgodfeydd a hyrwyddo genweirio yng Nghymru.

Atodiadau 1 a 2

Atodiad 1 Ffioedd a strwythur trwyddedau (2017–2020)

	Math o drwydded	2017–2020
Pysgod bras a brithyllod	Llawn	£30
	Llawn (gyda chonsesiwn) i bobl hŷn â'r anabl	£20
	Tymor byr 1 diwrnod	£6
	Tymor byr 8 diwrnod	£12
	Iau (13 – 16 mlwydd oed)	Am ddim
	Trwydded 3 gwialen	£45
	Trwydded 3 gwialen (gyda chonsesiwn)	£30
Eogiaid a brithyllod y môr	Llawn	£82
	Llawn (gyda chonsesiwn) i bobl hŷn â'r anabl	£54
	Tymor byr 1 diwrnod	£12
	Tymor byr 8 diwrnod	£27
	Iau (13 – 16 mlwydd oed)	Am ddim

Gellir prynu trwyddedau yn gyflym a hawdd ar-lein bellach, yn:

https://get-fishing-licence.service.gov.uk/

Byddwch yn ymwybodol fod gwefannau'n cynnig gwasanaeth i brynu trwydded ar eich rhan, ond mae'r rhain yn codi ffi gwasanaeth ac nid oes ganddyn nhw unrhyw beth i'w wneud â Cyfoeth Naturiol Cymru nac Asiantaeth yr Amgylchedd.

Atodiad 2 Manylion cyswllt swyddogion prosiect pysgodfeydd cynaliadwy

Katrina Marshall (gogledd) Katrina.marshall@cyfoethnaturiolcymru.gov.uk

Jason Jones (canolbarth) Jason.jones@cyfoethnaturiolcymru.gov.uk

Steve Carter (de-orllewin) Stephen.carter@cyfoethnaturiolcymru.gov.uk

Michael Clyde (de-ddwyrain) Michael.clyde@cyfoethnaturiolcymru.gov.uk